

FAN, TA'LIM VA AMALIYOT INTEGRATSIYASI

ISSN: 2181-1776(E) | SJIF 2023: 6.907

Oripov Jamshid

Samarqand VPYMO'MM ijtimoiy va amaliy
fanlarni o'qitish metodikasi kafedrası o'qituvchisi

MAMLAKATIMIZDA O'QITUVCHI-PEDAGOGLARNI HUQUQIY MAQOMINI MUSTAHKAMLASHNING HUQUQIY ASOSLARI

Annotatsiya. Mazkur maqolada muallif mamlakatimizda o'qituvchi-pedagoglarni huquqiy maqomini mustahkamlashning huquqiy asoslari ha ularda huquqiy ong va huquqiy madaniyatni shakllantirishning zarurligi yuzasidan fikrlar nazariy asosda yoritib bergan.

Kalit so'zlar. Yangi O'zbekiston, Uchinchi Renesans, huquqiy maqom, huquqiy ong, huquqiy madaniyat, huquqiy asos.

Аннотация. В данной статье автор разъяснил правовые основы укрепления правового статуса учителей-педагогов в нашей стране и необходимость формирования у них правосознания и правовой культуры на теоретической основе.

Ключевые слова. Новый Узбекистан, Третий Ренессанс, правовой статуса, правосознание, правовой культура, правовая основа.

Annotation. This article article, the author explained the legal basis for strengthening the legal status of teachers in our country and the need to form their legal consciousness and legal culture on a theoretical basis.

Keywords. New Uzbekistan, Third Renaissance, legal status, sense of justice, legal culture, legal basis.

Bugun O'zbekiston o'z taraqqiyotning yangi bosqichiga qadam qo'ydi. Xalqimizning eng oliy maqsadi Yangi O'zbekistonni barpo etish va mamlakatimizni ijtimoiy davlatga aylantirishda muhim bo'lgan vazifalarni qamrab olgan Taraqqiyot strategiyasi ishlab chiqildi. O'z taraqqiyotining yangi davriga qadam qo'ygan Yangi O'zbekistonda Uchinchi Renesans davri poydevorini mustahkam qurish va uning

ijtimoiy-huquqiy asoslarining mazmun-mohiyatini yosh avlodga o'g'atishda, ta'lim tizimida faoliyat yuritayotgan pedagog-o'qituvchilarning xizmatlarini biror-bir narsa bilan qiyoslab bo'lmaydi. Shuning uchun ham davlatimiz siyosatida ularning huquqiy maqomini mustahkamlash, obro'sini yanada oshirish eng dolzarb ijtimoiy-huquqiy masala sifatida alohida e'tibor qaratish, o'qituvchi-pedagoglarning pedagogik faoliyatini asosiy prinsiplari belgilab berish va ularning huquqiy asoslari yanada takomillashtirish borasida keng qamrovli ishlarni amalga oshirilmoqda.

Zero, har qanday rivojlangan davlat o'z oldiga qo'ygan maqsadlariga erishish va mamlakatni taraqqiy ettirishda ta'limni asosiy omil, deb biladilar. Shuning uchun ham ta'lim tizimida faoliyat ko'rsatayotgan xodimlar, ayniqsa, o'qituvchi-pedagoglarni huquqiy maqomini mustahkamlash va ularning huquqiy asoslarini muntazam takomillashtiradilar. Yani o'qituvchi-pedagoglarni huquq va erkinliklarni ta'minlash borasida keng qamrovli ishlarni amalga oshirishga e'tibor qaratadilar.

O'zbekiston Respublikasida o'qituvchi-pedagoglarning huquqiy maqomi O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi va "Ta'lim to'g'risida"gi qonun hamda qonunchiligimizning boshqa sohalarida o'z aksini topganligi o'qituvchi-pedagoglarning nufuzini qanchalik yuqori ekanligidan dalolat beradi. Aniqroq aytganda, mamlakatimizda o'qituvchi-pedagoglarning huquqiy maqomi jamiyat tomonidan tan olinadi. Mamlakatimizda o'qituvchi-pedagoglarning kasbiy faoliyatini amalga oshirishni qo'llab-quvvatlash maqsadida davlatimiz tomonidan shart-sharoit yaratib berish, ijtimoiy mavqei, obro'-e'tiborini oshirish, huquq va erkinliklarini ta'minlash hamda ularning daxlsizligini kafolatlashning mustahkam huquqiy asoslari yaratilganligini ko'rishimiz mumkin. Jumladan, O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasida: "O'zbekiston Respublikasida o'qituvchining mehnati jamiyat va davlatni rivojlantirish, sog'lom, barkamol avlodni shakllantirish hamda tarbiyalash, xalqning ma'naviy va madaniy salohiyatini saqlash hamda boyitishning asosi sifatida e'tirof etiladi.

Davlat o'qituvchilarning sha'ni va qadr-qimmatini himoya qilish, ularning ijtimoiy va moddiy farovonligi, kasbiy jihatdan o'sishi to'g'risida g'amxo'rlik qiladi"¹-degan me'yorning mavjudligi ham yuqoridagi fikrimizning yaqqol dalili desak mubolag'a qilmagan bo'lamiz.

Agarda ta'lim tizimi butunlay yoki qisman o'zgartiriladigan bo'lsa ham o'qituvchi-pedagoglarning rasmiy maqomining barqarorligi davlat tomonidan kafolatlanadi.

O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi qonunida: "... Ta'lim tashkilotlari pedagog xodimlarining kasbiy faoliyatiga aralashishga, ta'lim oluvchilarning bilimlarini to'g'ri va xolis baholashga ta'sir ko'rsatishga, shuningdek ushbu pedagog xodimlarning xizmat majburiyatlarini bajarishiga to'sqinlik qilishga yo'l qo'yilmaydi"²-deb belgilab berilganligi o'qituvchi-pedagoglarning faoliyatiga bo'layotgan to'siqlardan o'zlarini himoya qilish hamda qonuniy vakolatlarini hech qanday to'siqlarsiz amalga oshirishning huquqiy asos bo'lib hizmat qiladi. Bunday me'yorlarning ta'sirchanligini oshirishning yana bir muhim omili o'qituvchi-

¹ O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining 52-moddasi, 2023-yil 30-aprel.

² O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonunining 42-moddasi, 2020-yil 24-sentabr.

pedagoglarning huquqiy madaniyati va huquqiy ongini shakllantirishga qaratilgan ishlarni muntazam takomillashtirib borish orqali amalga oshirilishi mumkin. Buning uchun ularni doimiy ravishda huquqiy bilimlar bilan qurollantirib borish lozim bo‘ladi.

Yuqoridagi fikrlardan xulosa qilib aytish mumkinki, o‘qituvchi-pedagoglarning huquqiy maqomini mustahkamlanganligi hamda pedagog xodimlarning qonunchilikka muvofiq boshqa huquqlarga ega bo‘lishi, shuningdek, ularning lavozim majburiyatlari bilan bog‘liq bo‘lmagan har qanday boshqa ishlarga jalb qilmaslik o‘qituvchi-pedagoglarni o‘z ustida ishlashi, yangi metodikalar bilan tanishish hamda ularni amaliy faoliyatida erkin qo‘llash imkoniyatini beradi.